

Täysistunto

Keskiviikko 12.3.2025 klo 14.00—19.29

10. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2024

Kertomus K 22/2024 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 2/2025 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 2/2025 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.08 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on asettanut tavoitteekseen, että julkisen talouden alijäämä on vuonna 27 korkeintaan 1,3 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen ja että velkasuhde vakautuu vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteidensa saavuttamiseksi hallitus on laatinut yhteensä 9 miljardin euron sopeutuskokonaisuuden. Sopeutuskokonaisuus ei tarkastusviraston mukaan kuitenkaan kata kaikkia hallituksen finanssipoliittisia toimia. Kokonaisuuteen kuulumattomat toimet kumoavat osittain säästöjen ja veronkorotusten vaikutuksia julkiseen talouteen. Tällaisia päätöksiä ovat viraston mukaan esimerkiksi työttömyysvakuutusmaksun alentaminen ja investointiohjelman toteuttaminen.

Asiantuntijat kiinnittävät huomiota siihen, että hallituksen investointiohjelma sisältää myös muita kuin investoinneiksi luokiteltavia menoja. On mahdollista, että investointien aiheuttamat menolisäykset eivät välttämättä jää tilapäisiksi. Valiokunta toistaa mietinnössään aiemmin sanomansa siitä, että investointiohjelman toteuttamisessa on tärkeää huolehtia siitä, ettei se johda pysyviin menolisäyksiin ennakoidummalla tavalla ja siten vaarana julkisen talouden tasapainottamista.

Merkittävistä sopeutustoimista huolimatta hallituksen alijäämää ja velkasuhdetta koskevat tavoitteet näyttävät karkaavan. Hallitusohjelman laatimisen jälkeen talouden suhdanne on ollut heikko. Vaimea talouskasvu on yllättänyt monet taloutta seuraavat tahot. Riskit ennusteita huonommasta kehityksestä ovat suuria. Vaalikauden puoliväliriiheen valmistaudutaan keväällä 25 tilanteessa, jossa ulkoinen toimintaympäristö on erittäin epävarma. Talouden tilannekuvan seuraaminen ja päivittäminen muuttuvassa ympäristössä on asiantuntijoiden mukaan erityisen tärkeää. Tulevien päätösten tulee myös olla sopusoinnussa toimintaympäristön kanssa. Edelleen kuitenkin tarvitaan toimia, jotka vahvistavat julkisen talouden kestävyyttä pidemmällä aikavälillä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

Valiokunta katsoo, että vasta orastavan kasvun ja maailmantalouden epävarmuuksien vuoksi mahdollisten lisätoimien ajoitusta on syytä huolella harkita, sillä kiristynvä finanssi-politiikka saattaa vaimentaa odotettua talouskasvua. Myös kuluttajien luottamus talouteen on tärkeä palauttaa.

Julkisyhteisöjen velka: Suomen julkisen velan kasvu on ollut nopeaa, ja velkasuhde on enemmän kuin kaksinkertaistunut finanssikriisin jälkeen etenkin valtionhallinnon pysyvän alijäämäisyyden vuoksi. Valtiovarainministeriön joulukuun ennusteen mukaan Suomen julkinen velka on jäämässä korkealle tasolle. Ennusteessa velkasuhteen kasvu pysähtyy hetkellisesti vuosikymmenen vaihteessa ennen kääntymistä uudelleen loivaan nousuun. Huomionarvoista julkisen velan kehityksessä on se, että Suomen julkisyhteisöt työeläkelaitoksia lukuun ottamatta ovat velkaantuneet jo vuoden 2008 finanssikriisistä lähtien. Julkinen velka on myös kasvanut muita Pohjoismaita korkeammaksi. Julkinen velka on kasvanut nopeasti kriiseissä, ja sen alentaminen on ollut hidasta. Velan alentaminen pohjoismaiselle tasolle veisi valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan vuosikymmeniä ja edellyttäisi aiempaa nopeampaa talouskasvua sekä julkisen talouden vahvistamista yli vaalikausien. Vaalikaudet ylittävää kansallista tavoitteenasettelua tulisi siksi asiantuntijoiden mukaan vahvistaa. Suomessa menokuri ei valiokunnan asiantuntijakuulemisen mukaan ole ollut talouskasvun vuosina yhtä tiukkaa kuin esimerkiksi Ruotsissa, jossa finanssipolitiikan säätökehikkoon sisältyy rakenteellisesti eli suhdanteen vaikutuksesta puhdistettuna julkisyhteisöjen rahoitusasemaa koskeva tasapainotavoite. Valiokunta katsoo, että tulee selvittää, kuinka vastaavia, pitkäjänteiseen päätöksentekoon ohjaavia elementtejä voitaisiin tuoda nykyistä selkeämmin osaksi myös Suomen kansallista finanssipolitiikan säätökehikkoa.

Tulevan talouskasvun edellytykset: Suomen talouden ongelma on hidas kokonaistuottavuuden kasvu, minkä vuoksi talouskasvu on ollut pitkään hidasta. Kehityksen taustalla ovat muun muassa osaamispääoman lasku, kun nuorten koulutusasteen nousu on pysähtynyt, sekä t&k-investointien vähäisyys. Koulutusasteen lasku tulisi valiokunnan mielestä saada pysähtymään, ja osaavan työvoiman saatavuus tulisi turvata. Hallitus teki keväällä 24 päätöksiä lisäpanostuksista t&k-toimintaan. Kuluvana vuonna valtion t&k-rahoitus kasvaa 13,8 prosenttia vuoteen 24 verrattuna. Valiokunta pitää hallituksen panostuksia t&k-rahoitukseen merkittävinä ja ensiarvoisen tärkeinä tulevan kasvun edellytysten turvaamisessa.

Suomen talouden rakenteiden uudistumista on myös tärkeää tukea kaikin mahdollisin tavoin. Valiokunnan mielestä on välttämätöntä, että vaalikauden puoliväliriihessä keväällä 25 tehdään konkreettisia päätöksiä talouden kasvupotentiaalin parantamiseksi. Pääministeri Orpo asetti syksyllä 24 Kasvuriihi-hankkeen ideoimaan kestäväää talouskasvua edistäviä toimenpiteitä. Hankkeen tärkeimmät ehdotukset liittyvät yritystoiminnan uudistumisen tukemiseen.

Asiantuntijakuulemistensa perusteella valiokunta nostaa esiin yritysten rahoituksen saatavuuden ja tukien kohdentumisen. Uusien yritysten menestys perustuu suurelta osin riittävän rahoituksen saatavuuteen. Olemassa olevan toiminnan tukemisen rinnalla tai sen sijaan tarvitaan valiokunnan näkemyksen mukaan uutta kasvua luovaa ja talouden rakenteita uudistavaa rahoitus- ja tukijärjestelmää.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat nostavat esiin myös Suomen tappiontasausjärjestelmän. Suomessa yritykset menettävät yli kymmenen vuotta vanhojen tappioidensa vähenysoikeuden, kun taas esimerkiksi Ruotsissa tappiot eivät vanhene. Suomen tappiontasaus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

järjestelmä saattaa asiantuntijoiden mukaan muodostua ongelmaksi sellaisten uusien yritysten kohdalla, joiden tuotteiden tai palveluiden kehittäminen vaatii aikaa, jolloin myös tappiojaksot ovat pitkiä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi EU:n finanssipolitiikan säännöistä:

Uudistetut EU:n finanssipoliittiset säännöt ovat tulleet voimaan huhtikuussa 24. Sääntöjen keskeinen tavoite on turvata jäsenmaiden velkakestävyys ja siten suojata muita maita yhden jäsenmaan ylivelkaantumisen haitallisilta vaikutuksilta. Suomi on toimittanut 10.10.24 Euroopan komissiolle ensimmäisen keskipitkän aikavälin suunnitelmansa vuosille 25—28. Suunnitelma ei sisällä uusia toimia hallitusohjelman mukaisten toimien ja kevään 24 kehysriihessä päätettyjen toimien lisäksi. Komission arvion mukaan Suomen esittämä sopeutus täyttää uuden säännösten vaatimukset.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan uudistetun sääntökehikon mukainen nettomenojen sallitun kasvuvauhdin määrittävä prosessi on monimutkainen ja läpinäkyvyyden ja sisältää hankalasti määriteltäviä elementtejä. Uudistuksen tavoitteena on ollut sääntöjen yksinkertaistaminen, ja se ei siten näyttäisi toteutuneen. Valiokunnan kuulemat asiantuntijat pitivät tarkastusviraston raporttia perusteellisena ja hyvin laadittuna. Valiokunnan mielestä on arvokasta, että virasto käy huolella läpi ja avaa ymmärrettävästi uuden monimutkaisen sääntökehikon toimintaa vuosittaisissa raporteissaan. Valiokunnan mielestä on tärkeää, että mahdollisimman moni kykenee ymmärtämään sääntöjen toimintaa ja osallistumaan keskusteluun uudistettujen EU-sääntöjen merkityksestä Suomessa.

Eduskuntakertomuksena annettu raportti on kuitenkin valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan paikoitellen edelleen melko tekninen ja vaatii syvällistä ymmärrystä taloustieteen termeistä ja käytetyistä menetelmistä. Selkeämpi keskittyminen johtopäätöksiin ja suosituksiin voisi parantaa raportin käytettävyyttä julkisen talouspolitiikasta käytävän keskustelun tukena.

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus: ”Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 22/2024 vp johdosta.”

Valiokunnan kannanottoehdotus: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Suhonen.

18.17 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpon hallitus asetti ohjelmassaan finanssipoliittiseksi tavoitteekseen, että julkisen talouden alijäämä on vaalikauden lopussa korkeintaan yksi prosentti suhteessa bruttokansantuotteeseen ja että velkasuhde vakautuu vaalikauden loppuun mennessä. Keväällä 2024 alijäämätavoitetta väljennettiin, ja hallitus on asettanut tavoitteekseen, että julkisen talouden alijäämä on vuonna 2027 korkeintaan 1,3 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Hallituksen vinoutuneen politiikan ja kasvun laiminlyönnin seurauksena verotulot vähenvät, työllisyys heikkenee, ja näiden seurauksena velkaantuminen kasvaa edelleen suurista vaalipuheista huolimatta. Hallitus ei ole pääsemässä julkisen talouden tavoitteisiinsa vaan on juuttumassa leikkausten ja kurjistamisen kierteeseen. Vaikka hallitus julistaa edelleen sopeuttavansa julkista taloutta kautensa aikana yhteensä yhdeksällä miljardilla, laskee tarkastusvirasto, että parhaimmillaankin hallitus pääsee vain noin puoleen tästä.

Suurin syy hallituksen epäonnistumiseen löytyy työllisyydestä. Hallitus laskee vahvistavansa julkista taloutta kahdella miljardilla luomalla satatuhatta uutta työpaikkaa. Sen si-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

jaan Orpon—Purran hallituksen aikana työttömien määrä on noussut noin 50 000:lla. Hallituksen leikkauslinja ei ole saanut työllisyyttä käännettyä, mutta se on lisännyt ihmisten hätää ja heikentänyt ostovoimaa, jonka varaan taloutemme elpyminen nojaa.

Arvoisa rouva puhemies! Työttömyys, köyhyys ja konkurssit lisääntyvät, ja hallitus uhkailee lisäleikkauksilla. Työttömältä leikataan vimmaisesti, että hän työllistyisi, ja samaan aikaan hän hakee useaa työpaikkaa ja ei työllisty, vaikka hallitus kuinka leikkaa. Samoin työmarkkinat ovat hallituspolitiikan myötä sekasorrossa. Hallituksen työllisyystoimet — hallituksen puheissa uudistukset eli suomennettuna heikennykset työntekijöille — pyrkivät erityisesti lisäämään työvoiman tarjontaa ja parantamaan taloutta. On kuitenkin edelleen epäselvää, miten nämä uudistukset eli heikennykset lisäävät työllisyyttä ja parantavat taloutta, koska edes valtiovarainministeriö ei ole pystynyt laskemaan faktalukuja. Valtiovarainministeriö on puhunut arkijärjestyä, ja kun katsotaan nyt, miltä se työllisyyden ja talouden kehitys näyttää, se arkijärjestyä alkaa kummasti hiljenemään, valitettavasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

18.20 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen politiikan keskeisinä tavoitteina ovat olleet velkaantumisen lopettaminen sekä talouskasvun ja työllisyyden nostaminen. Valitettavasti näissä kaikissa hallituksen kaudella on menty väärään suuntaan. Hallituksen kurjistava leikkauspolitiikka ja kykenemättömyys luoda kasvua ovat johtaneet verotulojen vähenemiseen ja työllisyyden heikkenemiseen. Tämä luonnollisesti johtaa valtiontalouden velkaantumisen lisääntymiseen.

Hallitus on siis epäonnistunut kaikista tärkeimmissä tavoitteissaan. Leikkaamista seuraavat aina vain uudet leikkaukset. Hallituksen toimet ovat olleet omiaan ajamaan Suomea kurjistamisen kierteeseen. Keskeisin syy tälle on työttömyyden heikkeneminen. Hallitus nojaa puheissaan laskennallisiin työpaikkoihin, kun todellisuus on täysin päinvastainen ja työttömien määrä on noussut noin 50 000 hengellä ja työllisten määrä on kymmeniätuhansia miinuksella. Laskennalliset työpaikat eivät tuo leipää työttömien perheisiin tai veroja valtion kassaan. Hallituksen oma ministeriö on jo aiemmin todennut hallituksen politiikan heikentävän työllisyyskehitystä, ja talouspolitiikan arviointineuvosto puolestaan on todennut, että nyt ei tulisi enää tehdä kotimaista kysyntää heikentäviä leikkauksia. Ehkä hallituksen olisi vihdoinkin aika kuunnella asiantuntijoita, kun opposition näkemykset eivät ole kelvanneet.

Epävarmassa suhdannetilanteessa tehdyt leikkaukset pahentavat talouden laskusuhdannetta. Ne heikentävät pienituloisten ostovoimaa ja talousluottamusta, mikä vaikuttaa suoraan kotimarkkinoiden kauppaan ja palveluihin. Hallituksen suunnasta toistetaan hallituksen sopeuttaneen julkista taloutta jo yhdeksällä miljardilla, mutta tarkastusvirasto laskee hallituksen tällä hetkellä pääsevän vain noin puoleen tästä. Pienituloisimpien toimeentulon leikkauksista huolimatta hallitus ei ole kyennyt taistamaan velkaantumista.

Ehkäpä hallituksen olisi syytä tarkastella myös muun muassa SDP:n tarjoamia keinoja kasvun luomiseen sekä ottaa myös kaikista hyvätuloisimmat mukaan talouden tasapainottamiseen. Myös oikeudenmukaisilla verouudistuksilla pääomaverotukseen voidaan tasapainottaa valtiontaloutta.

Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan hallituksen toimien vaikutukset ovat yhä epävarmoja ja hyvin riippuvaisia suhdanteesta. Nyt olisi aika lo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

pettaa pienituloisten ja hyvinvointialueiden kurittaminen ja keskittyä aidosti kasvua tukeviin toimiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.23 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus on todella mielenkiintoinen kokonaisuus, vähän vaikeata tekstiä mutta tosi mielenkiintoinen.

Kiinnittäisin huomiota Valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksen sivulle 11, joka kertoo tästä tilanteesta aika lailla oleellisen, sen, miksi suhdanne on edelleen heikko ja hidas toipuminen myöhästyy. Täällä on tällainen suhdanteen lämpötilataulukko, jossa kuvataan sitä, miten eri sektoreilla koettiin marraskuussa viime syksynä tämä tilanne. Kaikki ne, missä on sinistä, ovat hyvin kylmiä, ja niissä on aika huono kehityspolku — avoimet työpaikat, kuluttajien luottamus, rakentamisen luottamus, työllisyysaste, palkkasumma ja vähittäiskaupan luottamus ja niin poispäin, kaikki ovat miinusmerkkisiä, ja nämä todella näkyvät meillä työmarkkinoilla voimakkaasti.

Yksi mielenkiintoinen esimerkki siitä, miksi se näyttää tällä hetkellä tältä, on se, että Tilastokeskuksen mukaan viime vuonna valmistui alle 21 000 asuntoa — taso, jota ei ole nähty kolmeen vuosikymmeneen. Vuosina 1995—2023 asuntotuotantovolyyymi oli keskimäärin vuosittain yli 32 000, viime vuonna 21 000 ja viimeisen vajaan 30 vuoden aikana keskimäärin 32 000. Se kertoo todella paljon siitä tilanteesta, siitä, miten tässä menee.

Toinen mittari, joka tässä hyvässä mietinnössä, hyvin kuvaavassa mietinnössä on, on se, kuinka paljon työttömyys ja kuluttajien luottamus, mistä tuossa oli niitä mittareita, vaikuttaa tähän tilanteeseen.

Eli kaiken kaikkiaan tausta on se, että meidän pitää palauttaa kuluttajien luottamusta, ja sitten täällä hyvin oli tuotu esiin se, mitkä tulevan kasvun edellytykset voisivat olla, ja siellä on tämä tki, koulutusasteen nosto ihan keskiössä. Eli tavallaan niitten ihmisten ja innovaatioiden kautta sitä kasvua sitten aikanaan saadaan aikaiseksi.

Mielenkiintoista tässä on ollut koko ajan se, kun tässä verrataan siihen eläkeyhtiöihin liittyvään kokonaisuuteen. Tässä juuri tehtiin eläkeratkaisu, ja tässä on siitä ratkaisusta muutamia lukuja, jotka vähän kertovat siitä, miten eläkejärjestelmää Suomessa on kehitetty, ja sen takia se on plussalla tällä hetkellä. Noin kymmenen vuoden välein siellä sopien, neuvotellen käydään tilanne läpi, niin nytkin, ja löydetään eläkeratkaisu. Viimeksi tehtiin vuonna 2017 voimaantulolaki ja vuonna 2014 neuvoteltiin se sisältö. Nyt oli taas neuvoteltu, ja nyt sopien tehtiin tämä ratkaisu, jonka tavoitteeksi oli laitettu, että pitäisi tuottaa 0,4 prosenttiyksikköä bkt:hen nähden, ja tuli 0,57 eli parempi tulos loppuun kuin mitä oli odotettu. Nostettiin osakepainoa eläkejärjestelmässä, ja maksu sovittiin vuoteen 2030, ja nyt tällä näkymällä näyttää siltä, että se säilyy sinne vuoteen 2040 asti tällä tasolla — ajatelkaa, 15—20 vuotta tällä tasolla. Ja sitten, nuorten kannalta tässä on parasta se, että rahastointia voidaan lisätä ja saadaan sitä kautta asioita vahvistettua. Heillä eläketurva on varmistettu paremmin. Ja sitten eläke-etuudet pysyvät entisellä tasolla, eli niihin ei puututtu.

Ja sitten on se niin paljon puhuttu inflaatiopakauttaja, josta vähän vähätellen sanottiin, mitä se tuo tullessaan. Minä annan muutaman luvun siitä. Jos meillä olisi tämä inflaatiopakauttaja ollut voimassa 23—24, se tulee vasta 2030, niin se olisi tarkoittanut, että työeläkeindeksi olisi nostanut eläkkeiden tasoa vähän reilulla 12 prosenttiyksiköllä, yhteensä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

noin 12,5 prosenttiyksikköä näinä kahtena vuonna, ja tämä inflaatiovakauttaja olisi leikannut 3,6 prosenttiyksikköä siitä alas. No, mitä tämä olisi tarkoittanut eläkeläisille? Kahden tonnin eläkkeellä olevalle se olisi tarkoittanut noin 70 euroa kuukaudessa matalampaa korotusta ja noin kolmen tonnin eläkeläiselle noin 100 euron suuruista korotuksen pienenemistä. Tämä olisi ollut aika merkittävää yksittäisten henkilöitten kannalta, mutta sinne itse eläkejärjestelmään tällä olisi ollut vielä valtavampi merkitys. Työeläkemenot ovat noin 34 000 miljoonaa vuodessa, ja tämä ratkaisu olisi tarkoittanut, että eläkemenot olisivat vähentyneet 1 200 miljoonaa euroa tämän seurauksena. Eli jos se olisi ollut käytössä, niin tällaiset vaikutukset sillä olisi ollut.

Eli siinä taustalla on tosi merkittäviä ratkaisuja. Niistä ei paljon julkisuudessa puhuta, ja ajattelin sen tässä yhteydessä tänne eduskunnan pöytäkirjaan laittaa, koska se on niin merkittävää, ja toivottavasti joskus myöhemmin tähän sitten palataan.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä on hyvä mietintö, jonka keskeinen sisältö on, että meidän pitää saada kasvua aikaiseksi. Tällä hetkellä kaikilla mittareilla näyttää siltä, että emme pääse alijäämätavoitteeseen emmekä pysty taistamaan velkasuhdetta vuoteen 2027 mennessä.

Sitten tässä on mielestäni yksi jännä ongelma myöskin, se, että Suomen Pankki ennustaa 0,8 prosentin kasvua tälle vuodelle ja VM ennustaa 1,6:ta. Siinäkin on melkein prosenttiyksikön ero.

Tässä muutamia huomioita tähän raporttiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.30 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut ilo kuulla peräkkäin erinomaisia puheenvuoroja. En nyt tohdi sanoa, että ne ovat kaikki olleet sosiaalidemokratien puheenvuoroja, mutta se kertoo varmasti siitä, että meillä on suuri kiinnostus finanssipolitiikkaan ja sen haasteisiin tällä hetkellä.

Otan ihan aasinsiltana suoraan tuosta äskeisestä kollega Lylyn puheenvuorosta kiinni sillä tavalla, että kun me puhumme tästä julkisyhteisöjen velasta ja sen suhteesta kansantalouteen, niin todellakin se on silloin valtion ja paikallishallinnon ja sosiaaliturvarahastojen yhteinen velka, ja näistä viimeksi mainittu on plussalla. Eli käytännössä se on helpottamassa tilannetta, mutta valtio ja kunnat ja jossain määrin myös hyvinvointialueet ovat sitten siellä miinusvelan puolella luonnollisesti.

Mutta halusin tästä koko mietinnöstä noin yleisesti todeta lyhyesti, kun olen itse tarkastusvaliokunnan jäsen, että uskon, että jaan sellaisen näkemyksen siellä meidän valiokunnan keskuudessa — moni on sanonut, hyvin myönteistä palautetta antanut — että tämä tarkastusvaliokunta on miellyttävä työskentely-ympäristö. Me emme siellä yleensä äänestele, mutta me kuuntelemme muun muassa johtavia asiantuntijoita vuosittain. Kun saamme VTV:lta sen finanssipolitiikan arvioinnin, niin meillä on puolesta tusinasta seitsemään, kahdeksaan johtavaa talousasiantuntijaa, ja siltä pohjalta rakennamme tämän mietinnön. Ja niin kuin aina, tämäkin mietintö on yksimielinen. Korostan sitä sen takia, että tätä voi tietysti lukea sillä tavalla, että täältä poimii niitä asioita, jotka ovat ehkä henkisesti lähempänä opposition ajattelutapaa, ja sitten niitä, jotka ovat lähempänä hallituksen ajattelutapaa. Eli tavallaan hallituspuolueet tässä mietinnössä myöntävät tietyt nykyisen finanssipolitiikan puutteet ja ongelmat, mutta toisaalta mekin oppositiossa myönnämme, että meillä Suomessa tarvitaan isoja tasapainotusasioita ja rakenteellisia korjauksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

Ihan muutaman noston täältä otan. Esimerkiksi täällä mietinnön sivulla 2 todetaan: ”Sopeutuskokonaisuus ei tarkastusviraston mukaan kuitenkaan kata kaikkia hallituksen finanssipoliittisia toimia.” Tällä viitataan esimerkiksi siihen, että meillä tehtiin työttömyysvakuutusmaksun alentamista, ja toisaalta meillä siellä investointiohjelmassa on esimerkiksi aiemmin tänään puhutussa yhteydessä olleita Kela-korvauksia tietyllä tavalla investointeina, ja niitä ei ole laskettu tähän mukaan. Sitten täällä todetaan: ”Merkittävistä sopeutustoimista huolimatta hallituksen alijäämää ja velkasuhdetta koskevat tavoitteet näyttävät karkaavan. Talouspolitiikan arviointineuvoston näkemyksen mukaan suhdannepolitiikan näkökulmasta tulisi nyt välttää kokonaiskysyntää välittömästi heikentäviä lisäsopeutuksia vuonna 25.” Monia tärkeitä, mielenkiintoisia asioita, joita nyt en sen laajemmin tässä käy referoimaan, koska valiokunnan puheenjohtaja perusteellisesti kertoi näistä kaikista asioista. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

18.33 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Maamme on elänyt yli varojen, ja talouskasvua ei ole näkynyt 16 vuoteen. Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut julkisen talouden tasapainottamiseen. Velkasuhteemme on yli 80 prosenttia, kun se Ruotsissa on vain 40 prosenttia. Valtiontaloutta on sopeutettava, ja nykyhallitus on ryhtynyt toimiin. Yhteisösopeutuskokonaisuus on 5,5 miljardia suoria säästöjä, 2 miljardia työllisyyden parantamista ja 1,5 miljardia veronkorotuksia. Julkisen talouden sopeuttamisen lisäksi hallitusohjelmassa on lukuisia kasvuun tähtääviä toimia. Talous- ja työllisyyskasvun vauhdittaminen on tärkein keino julkisen talouden vakauttamiseksi.

Hallitus tekee lukuisia toimia kasvun parantamiseksi muun muassa panostamalla tki-toimintaan, nostamalla osaamistasoa ja kehittämällä työmarkkinoita sekä vahvistamalla yritysten edellytyksiä. Hallituksen jo toteuttamien toimien on arvioitu vahvistavan julkista taloutta noin 1,8 miljardilla eurolla pidemmällä aikavälillä kasvavan työllisyyden kautta. Edellisellä kaudella sovittiin parlamentaarisesti t&k-rahoituksen nostamisesta 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä siten, että valtionosuus on 1,2 prosenttiyksikköä, samalla kun yksityisen sektorin ja muun julkisen sektorin panostukset nousevat 2,8 prosenttiin.

Talouskasvun tukemiseksi hallitus huolehtii yritysten toimintaympäristöstä. Lupaprosesseja kevennetään ja byrokratiaa puretaan. Kasvuyritysten tukemiseksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:tä pääomitetaan 100 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Hallitus huolehtii Fingridin ja Gasgridin kapasiteetista, jotta energian saatavuus ei muodostuisi investointien pullonkaulaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa on linjattu myös suurista linjoista, kuten valtion ydintoiminnoista eli turvallisuudesta ja oikeudenhoidon huolehtimisesta. Lisäksi on haluttu panostaa muun muassa peruskoulutukseen ja pitää kiinni viime kaudella parlamentaarisesti päätetyistä t&k&i-panostuksista. Tämä iso kuva on hyvä pitää mielessä. Hallitus toteuttaa sitä politiikkaa, josta hallitusohjelmassa on linjattu. Talousarvioilla pannaan hallitusohjelman mukaista politiikkaa kuntoon.

Suhdannetilanne on tällä hetkellä huono, ja taloudessa on paljon epävarmuuksia muun muassa Venäjän aiheuttaman tilanteen vuoksi. Epävarmuuksien keskelläkin pidetään hallituksen kasvutoimia ja julkisen talouden tasapainottamista aiempaakin tärkeämpinä. Tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

lo- ja menorakenteen kriittinen tarkastelu on välttämätöntä, jotta muun muassa väestön ikääntymisestä johtuviin menopaineisiin voidaan vastata.

Kokonaisveroaste kiristyy hieman tänä vuonna, mutta se ei nouse vuoden 2023 tasoa korkeammaksi. Asiantuntijakuulemisessa hallituksen finanssipoliittista linjaa on pidetty perusteltuna. Heikonkaan talouskasvun oloissa ei ole mahdollista viivyttää sopeutustoimia. Tärkeää on, että hallitus samaan aikaan tekee kasvun liikkeelle saamista.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus tulee tekemään sen, mikä olisi pitänyt tehdä jo aikoja sitten. Maahamme tulee kasvua, ja pystymme takaamaan turvalliset ja hyvät hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.37 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Jäi tuossa pari asiaa vielä kommentoimatta, vaikka pääsin puhumaan vähän pitempään. Tämä on kaikille meille yhteinen huoli, että meidän taloustilanne on tämmöinen ja julkisen talouden tilanne on tämmöinen. Meillä on valtio kaikkein vaikeimmassa tilanteessa, sitten ovat kunnat ja hyvinvointialueet, ja ainoat plussalla olevat toimijat ovat työeläkeyhtiöt. Tässä julkisessa taloudessa ollaan kokonaisuudessaan tässä tilanteessa.

Se, mikä tässä raportissa ja tässä mietinnössä vielä kiinnittää huomiota, on työttömyysvakuutusmaksun noin puolen prosenttiyksikön, vähän reilun, alennus. Se tulee käytännössä sieltä, että Työttömyysvakuutusrahaston puskuria on purettu aika paljon pois. Ja sitten toinen syy on siinä, että työttömyysturvan etuuksia on heikennetty. Nämä tekijät selittävät sen, että työttömyysvakuutusmaksut ovat tulleet alas, ja se on ollut sellainen toimenpide. Olisikin ollut paikallaan, että kun Työttömyysvakuutusrahastossa on työttömyystilanteiden varalle rakennettu puskuria, niin sitä puskuria ei olisi nyt tässä korkeassa työttömyys-tilanteessa purettu, vaan se olisi käytetty näitten etuuksien maksamiseen. Se oli vähän väärää politiikkaa tässä mielessä.

Sitten kun tässä on koko ajan puhuttu sitä, että ei ole muka tehty aikaisemmin mitään, minkäänlaisia asioita, niin voin sanoa, että tämän 17 vuoden aikana, kun 2008 finanssikriisi oli tullut, on yritetty sopeuttaa aika monella toimenpiteellä. Ensin on poistettu Kela-maksut yrityksiltä, se on ollut yksi miljardi euroa vuosina 2009 ja 2010. Sitten 2014 yhteisöveroa laskettiin neljä prosenttiyksikköä, joka oli myös suurin piirtein yksi prosenttiyksikkö yrityksille tilanteen huojennusta. Ja sitten kaikkein tärkein ja isoin muutos on ollut se, että 2017 sosiaaliturvamaksuja ja sosiaalivakuutusmaksuja siirrettiin työnantajilta palkansaa-jille yli kaksi miljardia euroa vuodessa.

Näitä sopeutuksia on tehty palkansaajan puolella todella voimakkaasti, ja edelleenkin kuvitellaan, että se kasvu tulee sieltä, että kuritetaan palkansaajia. Tosiasiassa kasvu tulee siitä, että me saamme osaamista vahvistettua, saamme täällä innovaatiota aikaiseksi ja kehitämme yritystoimintaa sillä tavalla, että me emme pidä pystyssä niitä yrityksiä, jotka eivät itse pysty kehittämään omaa toimintaansa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.40 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tästä on miellyttävä jatkaa.

Otan täältä esille tämän kohdan ”Tulevan talouskasvun edellytykset”. Sen ensimmäinen virke kuuluu näin: ”Suomen talouden ongelma on hidas kokonaistuottavuuden kasvu, min-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

kä vuoksi talouskasvu on ollut pitkään hidasta.” No, tämän me myönnämme ja tunnistamme kaikki, mutta sitten kun ihan vakavasti ryhdytään miettimään, mitkä ovat ne ratkaisut tähän, niin kyllä me kaikki sen saman luettelon varmasti kerromme siinä, että pitää saada lisää tki-panostuksia — niin kuin täällä esimerkiksi edustaja Strandman äsken luetteli — mistä on parlamentaarinen yksimielisyys olemassa, koulutusastetta pitää nostaa, ja joustavuutta pitää saada lisää. Mutta itse asiassa, jos se olisi niin, voisiko sanoa, yksinkertaista, että me täällä tietäisimme tarkasti, millä päätöksillä me saamme tuottavuutta nostettua, niin me varmasti tekisimme ne ratkaisut. Tämä on kuitenkin todellisuudessa erittäin monimutkainen, monitahoinen ongelma.

Tuottavuus yhden kaavan mukaan jaetaan esimerkiksi kahteen eri osaan. Puhutaan allokatiivisesta tuottavuudesta eli kohdentavasta tuottavuudesta. Silloin kyse on siitä, että käytettävissä olevat resurssit kohdennetaan oikeille toimialoille tai oikeisiin asioihin. Voidaan siis ihan kansanomaisesti sanoa, että tehdään oikeita asioita. Silloin kun Suomi siirtyi maatalousvaltaisesta yhteiskunnasta teollisuusvaltaiseksi yhteiskunnaksi, mikä oli muuten Euroopan nopein siirtymä 60-luvulla, tuottavuus kasvoi erittäin voimakkaasti sen takia, että teollisuuden tuottavuus oli niin paljon korkeampaa kuin maatalouden tuottavuus oli. No, sitten meillä oli tietenkin tämä Nokia-jakso — Tanskassa tällä hetkellä on heidän lääketieteellisuutensa jakso. Eli meidän pitäisi pystyä saamaan investointeja enemmän korkean tuottavuuden alueille, joissa sitten tuotteet, joita me myymme maailmalle, ovat mieluummin kalliita kuin halpoja. Eli kilpailemalla pelkästään halvalla energialla ja matalilla palkoilla me emme tule maailmanmarkkinoilla pärjäämään, ja tämä vaatii juuri sitten innovaatioita. No, hyvä, että me nyt yhdessä panostamme lisää innovaatiotukeen, mutta miten se kaikki tässä monimutkaisessa kilpailumaailmassa loppujen lopuksi sitten näkyy niin, että me saamme sitä, mitä me tässä oikeasti haluamme? Sitten tietysti on se toinen puoli — kun sanoin, että oli tämä allokatiivinen tuottavuus — ja sitä kutsutaan tekniseksi tuottavuudeksi. Se on sitä, että tehdään asioita oikein, eli tuotteet tai palvelut ovat edullisia ja vastaavat kuluttajien tarpeita. Meillä tietyissä kilpailuolosuhteissa on sitten niin, että ne, jotka ovat parhaita tuotteita, menestyvät, ja se nostaa sillä tavalla tätä tuottavuutta.

Mutta tämä on meidän yhteinen haaste. Varmasti eduskunnassa, niin kuin politiikassa on, on hyvinkin vahvasti erilaisia painotuksia näihin asioihin, mutta halusin korostaa tätä, että tässä asiassa siitä, mitä pitäisi saada tapahtumaan, on meillä kaikilla yhteinen näkemys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

18.43 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on tarponut eteenpäin 17 vuotta ilman talouskasvua. Pääministeri Orpon hallitus on asettanut tavoitteekseen julkisen talouden alijäämän supistamisen ja velkasuhteen vakauttamisen. Me korjaamme nyt myös edellisen hallituksen jälkiä.

On tärkeää huomata, että vaikka suhdannetilanne on ollut heikko, suunta on kuitenkin varovaisen toiveikas. Suomen julkisen velan kasvu on ollut erittäin nopeaa, ja velkasuhde on kaksinkertaistunut finanssikriisin jälkeen. Velkaantumistrendi on erittäin huolestuttava, ja velkasuhteen jatkuva kasvu vähentää mahdollisuuksia vastasykliseen finanssipolitiikkaan. Väestön ikääntyminen aiheuttaa kasvavia menopaineita julkiseen talouteen. Tämä on ehkä se isoin haaste meillä tällä hetkellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

Tulevan talouskasvun edellytykset ovat, kuten sanoin, varovaiset, ja hallitus on tehnyt päätöksiä lisäpanostuksista tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Haluamme varmistaa, että koulutustason lasku saadaan pysähtymään, ja siksi panostamme esimerkiksi peruskouluun voimakkaasti. Lisäksi tämä osaavan työvoiman haaste ja sen saatavuus ovat meidän tulevien vuosien tärkein ratkaistava asia.

Me olemme luoneet työmarkkinoille helpotuksia muun muassa ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen ja nyt tänäänkin täällä käsittelyssä olleiden, suurten puhtaiden teollisten investointien edistämiseen toimenpiteitä.

Uudistetut EU:n finanssipoliittiset säännöt ovat tulleet voimaan, ja niiden keskiössä on velkakestävyysanalyysi. Nyt viimeistään on Suomenkin laitettava nämä rakenteet kuntoon. Suomen ensimmäinen keskipitkän aikavälin suunnitelma täyttää uuden säännösten vaatimukset, mutta lisäsopeutuksen mahdollisuutta ei voida sulkea pois. Kuten valiokuntakin totesi, on tärkeää, että mahdollisimman moni kykenee ymmärtämään sääntöjen toimintaa ja osallistumaan tähän keskusteluun näitten uudistettujen EU-sääntöjen merkityksestä Suomelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.46 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Vähän tuntuu, että tässä unohdetaan, että myöskin ennen edellistä hallitusta oli hallituksia, jotka olivat ottaneet velkaa. Taisi olla velkataso 106 miljardia euroa tai 110 miljardin luokkaa, kun edellinen hallitus aloitti. Siellä on ollut muitakin syntisiä hallituksia, ei nyt panna kaikkea vain edellisen hallituksen syyksi. Edellisen hallituksen aikana myös tämä paljon puhuttu tki sovittiin parlamentaarisesti, ja nyt tämä hallitus toteuttaa sitä, kun se on yhteisesti tehty. Tällaisia asioita, näitä reformeja, pitäisi tehdä enempiinkin niin että niitä katsottaisiin yli hallituskautien. Moni asia olisi varmaan helpompi myöskin tässä talossa, jos niitä olisi vähän laitettu parlamentaarisesti yhdessä tehden. Joskus aina kaipaa sitä vanhaa komitealaitosta, joka joutui miettimään asioita vähän pitemmällä aikavälillä. Saatiin asioita ja reformeja tehtyä, ja niitä oli arvioitu monella tapaa.

Mutta se, minkä takia pyysin puheen, liittyy siihen, että tämän 17 vuoden aikana palkkakehitys on ollut tosi matala, niin että palkoista se ei ollut kiinni. Ollaan sovittu nollakorotuksilla olevia palkkaratkaisuja ja yritetty sopeuttaa kaikilla tavoilla, haettu kustannuskilpailukyky viime kädessä kiky-sopimuksella. Eli palkoista tämä ei ole ollut kiinni.

Voi myöskin kysyä yrityskentältä, että jos korkotasoa on käytännössä nolla — se oli aika pitkään lähellä nollaa — niin minkälainen yritys se on, jos se ei nollaa pysty lyömään. Minkälainen investointi ja muuta se on? Kyllä meidän pitää katsoa myöskin sitä, miten me tehdään tätä innovointia myöskin siellä yrityskentässä. Jotenkin tämä aina minua ihmetyttää, että jos meillä on korkotasoa ollut pitkään finanssikriisin jälkeen lähellä nollaa, niin silloin ei ole saatu investointeja aikaiseksi ja lyötyä sitä nollaa niillä investoinneilla. Jotenkin tämä kysymys on jäänyt koko ajan täällä taka-alalle, ja siihen minä toivoisin itse saavani joskus vastauksen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

18.48 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää kuulla edustaja Lindéniltä sieltä salin vasemmalta puolelta, että tämä talouskasvu on yhteinen asia tässä salissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

Velkasuhteen kasvu on hidastunut, ja julkisyhteisöjen alijäämän arvioidaan vähitellen supistuvan talouden elpymisen ja hallituksen toimien ansiosta. Hallitus arvioi puoliväliriihessä talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden toteutumista ja tekee tarvittaessa päätöksiä uusista toimista. Hallitusohjelmassa on sovittu 4 miljardin kertaluonteisesta investointiohjelmasta, jolla muun muassa puretaan korjausvelkaa ja hoitojonoja. Ohjelma rahoitetaan valtion omaisuustuloilla, purkamalla listaamattomien yhtiöiden ylipääomituksia ja tulouduksilla Valtion asuntorahastosta. Ohjelman rahoitus ei siis lisää valtion velkaantumista.

Investointiohjelman mukaisia määrärahoja ja valtuuksia sisältyy tänä vuonna talousarvioon 2,4 miljardia. Kohdennuksessa korostuvat uusien liikennehankkeiden valtuudet, korjausvelka, raidehankkeet sekä puhdasta siirtymää edistävien teollisuusinvestointien tukiohjelma, josta tänään täällä salissa onkin jo keskusteltu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.49 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Pidän siitä, että voi käydä ihan tämmöistä aitoa keskustelua täällä. Nyt otan tässä yhden asian esille, minkä edustaja Strandman äsken totesi, kun hän viittasi tähän hallituksen investointiohjelmaan. Tässä valiokunnan mietinnössä todetaan näin: ”Asiantuntijat kiinnittävät huomiota siihen, että hallituksen investointiohjelma sisältää myös muita kuin investoinneiksi luokiteltavia menoja. Asiantuntijoiden mukaan on mahdollista, että investointien aiheuttamat menolisäykset eivät välttämättä jää tilapäisiksi.” Kun siellä nyt on esimerkiksi 335 miljoonaa euroa näitä Kela-korvauksia, jotka on tarkoitettu tämän vuoden loppupuolelle, ensi vuodelle ja vuodelle 27 ja joita tänään sitten tosin hyvin pieneltä osin täällä käsitelimme aikaisemmin, niin nythän se tarkoittaa sitä, että ne loppuvat vuonna 27. Vai onko tarkoitus, että ne jatkuvat vuonna 28? Tähän tietenkin vastaus on, että sen päättää seuraava hallitus, mutta tämä vain yhtenä kommentina.

Varsinaisesti pyysin vielä tämän äskeisen puheenvuoron, kun kuuntelen täällä tarkkaan, mitä muutkin sanovat, ja edustaja Seppänen nosti minusta hyvin oikealla tavalla esille tämän: taisitte sanoa vielä niin, että meidän väestön ikääntyminen on se suurin syy siihen, miksi meillä nyt on tietyllä tavalla tämä tilanne — tai oikeasti siis ikärakenteen muutos, ei pelkästään ikääntyminen, vaan ikärakenteen muutos, se, että on syntyvät ja työmarkkinoille tulevat pienet ikäluokat ja sitten eläkkeelle siirtyneet suuret ikäluokat.

Kun meillä oli vuoden 23 finanssipolitiikan arviointi, siis vuosi sitten, VTV:n edustajien laatiman raportin pohjalta, niin kysyin silloin talouspolitiikan asiantuntijoilta — taisi olla Seija Ilmakunnas, keneltä kysyin — mitä vuonna 2010, suunnilleen siinä finanssikriisin jälkeen, sellaista tapahtui, kun niin usein nyt vedotaan siihen, että muutama vuosi sitten — sanottiin, että 15 vuotta sitten, 17 vuotta sitten — kasvu pysähtyi. No, sen jälkeenhän oikeasti on ollut siis muutamia kasvuvuosia ja muutamia alaspäinmenovuosia, niin että yhteisvaikutus on ollut se, että kasvua ei ole varsinaisesti kovinkaan merkittävästi juurikaan ollut. Hän nosti esille sen, että verrattuna muihin Pohjoismaihin se ajankohta on suunnilleen se, jossa meidän ikärakenteen muutos lähti menemään eri suuntaan, eli muissa Pohjoismaissa työikäisten määrä vielä nousi. Meillä työikäisten määrä, niin kuin se perinteisesti on määritetty, alkoi supistua ja vastaavasti työelämän ulkopuolella olevien, sen ikäisten, määrä alkoi kasvaa. Tietysti, kun mietitään, mikä siihen pitäisi ratkaisun olla, ei pitäisi suhtautua sitten hirveän kriittisesti työperäiseen maahanmuuttoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2025 vp

Ja toisaalta, mikä on ilahduttavaa: olen itse nähnyt, että esimerkiksi ikäryhmässä 55—65 työhön osallistuminen on tällä hetkellä ihan eri tasolla. Eräiden vanhojen tilastojen mukaan noin 30 prosenttia yli 55-vuotiaista oli työllisiä, tällä hetkellä se on 70 prosentin luokkaa, ja silloinkin se tarkastelu loppuu [Puhemies koputtaa] siihen 65:een.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 22/2024 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.